

Ширк - кечирилмас гуноҳ

11:51 / 12.10.2018 4160

Ширк - кечирилмас гуноҳ

Муҳтарам азизлар! Бугунги мавзумиз ҳар бир мусулмон киши учун ўта муҳим бўлиб, мўмин киши эътиқодининг асоси бўлмиш имоннинг кушандаси ҳисобланган ширк ва унинг турлари ҳақидадир.

Араб тилида ширк сўзи “икки нарсани тенглаштириш”, “тенгдош қилиш”, “шерик қилиш” деган маъноларни билдиради. Унинг шаръий маъноси: Аллоҳ таъолога зоти, феъллари, ибодати ва гўзал исму сифатларида махлуқларни тенгдош қилиш, шерик қилиш тушунилади. Қуръони каримда ширк ва унинг ўзагидан ясалган сўзлар 34 марта зикр қилинган бўлиб, уларнинг барчасида ушбу гуноҳ қораланган ва ундан қайтарилган.

шариатимизга кўра, ширк энг оғир зулм, энг қабиҳ жаҳолат ва энг катта гуноҳ саналади. Ундан қайтариш жамики анбиё алайҳимуссаломлар даъватининг асоси ва самовий шариатларнинг мағзидир. Чунки, ҳар бир набий ва расул албатта ўз қавмига:

أُرْجَعٌ إِلَيْنَا مُكَلَّمٌ وَدُبْعَامٌ

يەنى: “**Эй، қавмим! Аллоҳغا سىھىنингىز! Сизلارга Үндан үзگا илох** **йۇڭدىر**”, - дегاندир (Аъроф сурасى, 59-оят).

Аллоҳ таолو Үزигا шirk келтиришдан Куръони каримнинг күплаб ояты карималарида қайтарган. Жумладан, Наҳл сурасининг 51-54 оятларида шундай деган:

نُوبَهْرَافَ يٰيِإِفُ دِحَأْ وُهْ أَمَّنِإِنْيَنْثَلِإِنْيَهَلِإِنْيَنْثَتَالْمَلَلَلَلَلَأَقَوْ
أَمَّوْ نُوقَّتَتَهَلَلَلَرِيَعَفَأَبِصَأَوْنِيَدَلَأَهَلَوْصَرَأَلَأَوْتَأَوْأَمَسْلَا يِفَأَمَّهَلَوْ
أَذِإِمُثَنُورَأَجَتَهَيَلِإِفَرْضَلَأُمُكَسَّمَأَذِإِمُثَهَلَلَلَأَنَمَفِمَعَنَنْمُكَبَ
نُوكَرْشُيْمَوْبَرَبَمُكَنْمُقَيَرَفَأَذِإِمُكَنَعَرْضَلَأَفَشَكَ

(جىل 51-54)

يەنى: “**Аллоҳ: “Икки (сохта) илоҳنى ماъбود қилиب олмангиз! Албатта,**
У ягона илоҳدىر! Бас, Мендангина қўрқингиз!” - деди.
Осмонлардаги ва Ердаги барча нарсалар Унинг мулкидир. Дин
(итоат қилиш) **Унгагина(бўлиши) вожибдир.** Аллоҳдан үзгасидан
қўрқасизми?! Сизларда қайси бир неъмат бор бўлса, албатта, у
Аллоҳдандир. Шунингдек, қачон сизларга мусибат етса ҳам фақат
Унгагина ёлворасизлар. Сўнгра (У)сизлардан (ўша) мусибатни даф
этгач, сизларнинг орангиздан бир тўда(кимсалар чиқиб)
Парвардигорларига шirk келтирурлар” (Наҳл сурасى, 51-54-оят).

Муҳтарام жамоат! Уламолар шirk асосан икки турга: катта шirk ва
кичик шirkка бўлинади деганлар. Катта шirk - Аллоҳга бирор-бир
нарсани шерик қилиш, тенг билиш ва у зот билан бирга бошқа нарсаларга
ибодат қилишдир. У гуноҳи кабираларнинг энг каттасидир. Аллоҳнинг Үзи
сақласин. Бу борада Ҳақ таоло Үзининг каломида шундай деган:

كَرْشُيْنَمَوْءَاشَيْنَمَلَكَلَذَنُودَأَمَرْفَعَيْوَبَكَرْشُيْنَأَرْفَعَيْ إِلَهَلَلَنِإِنْ
أَمِيَطَعَأَمْثِإِرْتَفَادَقَفَهَلَلَابَ

(ئاسنل ۋەرسى) / 48

يەنى: “**Албатта, Аллоҳ Үзигا шirk келтириш (гуноҳи)ни кечирмагай**
ва(лекин) ана шундан бошқа (гуноҳлар)ни Үзи хоҳлаган (банды)
ларидан кечирур. Ким Аллоҳга шirk келтирса, демак, у улкан
гуноҳни тўқиб чиқарибди” (Нисо сурасى, 48-оят).

Иккинчиси, кичик ширк бўлиб, у кишини Ислом миллатидан чиқармасада унда бардавом бўлиш катта ширкка олиб бориши мумкин. Бунда киши ўша ишдан дарҳол қайтиши ва тавба қилиши лозим бўлади.

كُرْشَلَا آدَهُ اُوقَّتُ اُسْأَنَلَا آهْيَا آيٌ : مَلِسُو هَيْلَعُ هَلَلَا هَلِصُ هَلَلُو سَرَلَأَقْ
فَنِيَكُو هَلُوقَيْ نَأْهَلَلَأَشْ نَمُهَلَلَأَقَفُ هَلْمَنَلَأَبِيَبَدْ نَمَهَفَخَأْهَنَافَ
مُهَلَلَا : اُولُوقَ هَلَلَلَأَلُوسَرَآيَهَلْمَنَلَأَبِيَبَدْ نَمَهَفَخَأْهَوَهَيَقَّتَنَ
مُهَلَلَعَنَ آلَأَمَلَكُرْفَعَتَسَنَوَهُمَلْعَنَأَيِّيَشَكُبَكُرْشُنَنَأَكُبَدُعَنَآنَ

(يَنَارَبَطْلُمَامِإِلَأَوْدَمَحَأْمَامِإِلَأَوْرَ)

яъни: Расууллоҳ саллаллоҳу алайҳи васаллам: “Эй одамлар, ушбу ширкдан сақланинглар, чунки, у чумолининг ўрмалашидан ҳам махфийроқдир”, -дедилар. у зотга Аллоҳнинг иродаси ила бир киши: “Эй Аллоҳнинг расули, агар у чумолининг ўрмалашидан ҳам махфийроқ бўлса, қандай қилиб ундан сақланамиз?”, - деди. Шунда у зот саллаллоҳу алайҳи васаллам: “Эй Аллоҳ, биз билиб туриб, сенга ширк келтиришимиздан паноҳ сўраймиз, билмаганимизга истиғфор айтамиз”, - денглар, деб жавоб бердилар (Имом Аҳмад ва Имом Табароний ривоят қилишган).

Демак, ширк чумолининг ўрмалашидан ҳам махфий тарзда мўмин киши амалларига кириб қолиши мумкин экан. Уламоларимиз ушбу ҳадисни изоҳлаб, ширк келтириш барча солиҳ амалларда, жумладан, дуо, сажда, назр, садақа каби жисмоний ва молиявий ибодатларда ҳам бўлиши мумкин, деганлар.

Мусулмон киши ўзининг имон ва эътиқодига биноан барча ҳожатларини сўрашда фақат ягона Аллоҳ таолодан сўраши ва Унинг Ўзигагина ибодат қилиши шарт. Аллоҳ таоло бу ҳақда шундай дейди:

وَبَرَهَدَابَعْ لَكْرُشُنَيَ آلَوَأَجَلَاصَ آلَمَعْ لَمْعَيْلَفَ وَبَرَءَاقَلَ أُوْجَرَيَنَأَكَ نَمَفَ
أَدَحَأَ

(فَهُكَلَا 110)

яъни: “...Бас, кимки Парвардигори билан мулоқотда бўлишдан умидвор бўлса, у ҳолда эзгу амал қилсин ва Парвардигорига ибодат қилишда ҳеч кимни (Унга) шерик қилмасин!” (Каҳф сураси, 110-оят).

Шариатимиз кўрсатмаларига кўра қабрларни зиёрат қилиш суннат амаллардандир. Чунки Пайғамбаримиз саллаллоҳу алайҳи васаллам шундай марҳамат қилганлар:

اَهُرُوْزَفَ لَا رُوْيَقَلَا َرَأِيْزَنْ عَمْكَتِيْهَنْ تَنْدَكْ : ملسو و ھيلع هـ للا ىلص هـ للا لـ سـ رـ لـ اـ قـ
ةَرَخَالْ اَمْكُرَكْدَنْ تَنْدَافْ

﴿يَذْمِرْتَ لِأَمْمَالِ أَوَرْ﴾

яъни: “**Сизларга қабрлар зиёратини тақиқлаган эдим. Мана, энди қабрларни зиёрат этаверинг, зоро у сизларга охиратни эслатади**” (Имом Термизий ривояти).

Демак, қабристонга борганда у ерда ётган марҳумларнинг аҳволини ўйлаб, ундан ҳар ким ўзига ўгит ва ибрат олиши лозим бўлар экан. Шунингдек, азиз-авлиёларнинг мақбараларини, яқинларимизни қабрларини зиёрат қилиб туриш Ислом динида савобли ишлардан саналади. Аммо бунинг ҳам ўзига яраша тартиб-қоидалари бор. Бугунги кунда айрим ватандошларимиз юртимиздаги баъзи зиёратгоҳлардаги мақбаралар ва у ердаги дараҳтларни муқаддас санаб, уни тавоф қилиш ва унга сиғиниш каби ширк амалларни қилаётгандарни сир эмас. Тилаклар ижобат бўлади, дея қабристондаги дараҳтларга латта боғлаш, қабрлар ёнига шам ёкиш, қабр тошларини ўпиш бидъат ва хурофот амаллардир. ҳеч нарсага ярамайдиган оддий бир латтани дараҳтга боғлаб, ҳожатим раво бўлади, дейиш мантиққа ҳам тўғри келмайди.

Таъкидлаб ўтиш жоизки, қабрлар зиёрати охиратни эслаш учундир. Аммо қабрлар зиёратининг асл моҳиятини унутиб, азиз авлиёлар қабрларига бориб, ҳожатларини сўрайдиган, баҳт ёки фарзанд ёҳуд ишига ривож тилаб, истакларини соҳиби қабрлардан сўрайдигандар ҳам бор. Ваҳолангки, ҳар қандай истак, тилакларни фақат ёлғиз Аллоҳдан сўралиши керак. Аллоҳ таоло шундай марҳамат қиласи:

وَمَآيِقْلَامْوَيْ جَلِإِلْبِيَحْتَسَيْ إِلْنَمْمَلِلِنْوُدْنَمْ فُعَدِيْ نَمْلَصَنْأَنَمْ وَ
نَوْلَفَاعْمَوْئَعْدَنْهُوَ

(5-орусларни ажырсан)

яъни: “**Аллоҳни қўйиб, қиёмат кунигача ҳам (дуони) мустажоб қила олмайдиганларга илтижо қиласидиган кимсадан кўра ким ҳам адашганроқдир?! Ҳолбуки, у (жонсиз бут)лар ўша (мушрик)ларнинг дуоларидан ғофил (бехабар)дирлар**” (Аҳқоф сураси, 5-оят).

Ҳанафий мазҳабидаги мўтабар манбалардан бири “Раддул мухтор” китобида шундай дейилган: “Авом ҳалқ тарафидан ўликларга атаб назр қилиш, Аллоҳнинг дўстлари қабрларига уларга яқин бўлиш мақсадида

тангалар ташлаш, шам, чироқлар ёқиши ботил ва ҳаромдир".

Мұхтарам жамоат! Сарвари коинот Мұхаммад саллаллоху алайхи васаллам ҳаётлик вақтларида Ислом дини ақидалари, ақкому усулларини сағобай киромларга мукаммал равишида етказғанлар. Сағобалар, тобеинлар, табаа тобеинлардан тортиб то бизнинг асримизгача ўтган Ислом уммати уламолари, мусулмонларга Аллоҳ қодир қылғунча шариат ақкомларини тушунтириш, Исломга кириб қолған бидъат ва хурофотлар ҳамда ирим-сиримларга қарши жиддий курашишда зўр маҳорат кўрсатиб келғанлар. Лекин шунга қарамай, мусулмон халқи ўртасида ҳануз динга заррача алоқаси бўлмаган баъзи бир урф-одатлар, асоссиз эътиқодлар ҳукм суриб келаётганлиги ачинарли бир ҳолдир.

Баъзи одамлар айрим ой, қун, жой ва одамлардан шумланишлари ва улар ҳақида ёмон гумонда бўлишлари нодонлик ва ислом шариати таълимотларидан бехабарликларига далолатдир. Исломдан олдинги жоҳилият даврида ҳам сафар ойидан шумланиш одати бор эди. Барча нотӯғри эътиқодлар қатори динимиз бу каби хурофотдан иборат фикрларни ҳам тўғрилади. Пайғамбаримиз алайхиссалом бу борада бир қанча ҳадислар айтдилар.

"رَفَصَ الْوَلُوْغَ إِلَّا وَدَعَ إِلَّا لِسْرَلْأَقْ"
(دُوْدُوبُأْمِإِلَّا وُمُسْرَلْأَقْ)

яъни: Расулуллоҳ саллаллоху алайхи васаллам: **"Касалликнинг юқиши йўқ, ғул йўқ ва сафар йўқ"**, - дедилар" (Имом Муслим ва Имом Абу Довуд ривояти).

Яъни, дунёдаги ҳар бир нарса шу жумладан, хасталик юқиши ҳам фақатгина Аллоҳ таолонинг иродаси билан бўлади. Ҳадисда зикр қилинган "Ғул" жоҳилият аҳли тасаввуридаги бир жин бўлиб, улар уни турли шаклларга кира олади, одамларни адаштириб кетиб, турли балоларга учратади, деган эътиқодни қилишар эди. Ислом бу нотӯғри эътиқодни ҳам рад этди. Шунингдек, жоҳилият аҳлининг Сафар ойи тўғрисида ҳам бидъат-хурофотдан иборат тушунчалари бор эди. Ислом бундай асоссиз эътиқодларни ҳам рад этиб, ой-кунларнинг ҳаммаси Аллоҳ таолонники эканини эълон қилди.

Аллоҳ таоло ўзининг каломида биз уммати Мұхаммадга ширкнинг ҳалокатга элтувчи энг оғир гуноҳ эканлиги борасида ҳазрати Луқмони ҳакимнинг ўғилларига қилған насиҳатларини ибрат қилиб келтиради.

لَكْرُشْلَا نِإَّلْلَابْ لَكْرُشْتْ أَلْ يَنْبَ آيْ هُطْعَى وُهَّوْ وَنْبَ إَلْ نَامْقُلْ لَأَقْ ذَاءَ مُمْيَطْعْ مُلْظَلْ

(نامقللا өрос)

яъни: “**Эсланг, Луқмон ўғлига насиҳат қилиб, деган эди: “Эй, ўғилчам! Аллоҳга ширк келтирмагин! Чунки ширк улкан зулмдир”**

(Луқмон сураси, 13-оят).

Демак, оталар фарзандлариға дунёни қандай түплашни эмас, олдин шу насиҳатларни қилиб, уларга түғри эътиқод ва тушунчаларни ўргатсалар фойдали бўлади. Эътибор берсак Луқмони ҳаким биринчи навбатда ўғиллариға ширкдан эҳтиёт бўлишни насиҳат қилдилар. Демак биз ва фарзандларимиз биринчи навбатда ширк амаллардан узок туришимиз керак. Чунки ширк энг хатарли, бутун солиҳ амалларни йўқقا чиқарадиган, жаҳаннамда инсонни абадий қолдирадиган гуноҳдир.

Ҳурматли жамоат! Мавъизанинг давомида мўмин-мусулмонларни кофирга чиқаришнинг оғир гуноҳ эканлиги ҳақида суҳбатлашамиз.

“Такфир” масаласини чуқурроқ ўрганиб чиқсак, бу иш динимиз асосларини пухта билмасликдан келиб чиққанини билиб оламиз. Такфирчилар қилаётган ишини ҳақ эканлигига мўмин-мусулмонларнинг баъзи шариат аҳкомларини бажармаётгани ва улар айтиётган гапларни айтмаётганини далил қиласидилар. Ҳақли савол туғилади, динимизда баъзи шариат аҳкомларини бажармаётгандар кофир бўладими? Йўқ, балки, ундей кишилар осий ва гуноҳкор бўладилар. Чунки имоннинг рукни иккита: қалб билан тасдиқлаш ва тил билан иқрор бўлиш. Демак, мана шу икки рукнни бажарган одам мўмин бўлади ва уни кофир дейишга ҳеч кимнинг ҳаққи йўқ!

Ашъария ақидавий мазҳабида шариат арконлариға амал қилишни имон рукнларидан саналсада, бирор амални тарк қилган одамни, модомики фарзни инкор қилмас экан, кофир дейилмайди.

Мотуридия ақийдавий мазҳабимиздаги мўтабар китоблардан саналмиш “Ақидатут-Таҳовия”да шундай дейиллади: “Аҳли қиблалардан бирортасини гуноҳи туфайли кофир демаймиз. Модомики, ўша гуноҳни ҳалол ҳисобламаса”. Бу ерда “аҳли қиблла”дан мурод, Пайғамбар саллаллоҳу алайҳи васаллам келтирган жами нарсаларга имон келтириб, диннинг асосий рукнларидан бирортасини инкор қилмаганлар кўзда тутилади ва уларни гуноҳи кабира ёки гуноҳ туфайли кофир, деб хукм чиқармаймиз.

Баъзи оят ва ҳадисларда маълум бир гуноҳларни қилганларни кофир деб аталган. Масалан, Қуръони каримда шундай дейилади: **“Аллоҳ нозил қилган нарса** (оятлар) **билин ҳукм қилмаганлар - ана ўшалар кофирлардир”** (Моида сураси, 44-оят). Бу оятнинг тақозосига кўра, оятларга мувофиқ ҳукм чиқармаган киши гўё кофир саналади, деб ўйлаш мумкин. Лекин Ибн Аббосдан шу оят хусусида нақл қилинадики, Аллоҳнинг ҳудуди (ҳукмлари)дан бирортасини инкор этмай иқрор ва тасдиқ этган ҳолда уларга мувофиқ ҳукм қилмаса кофир бўлмайди, балки фосик (гуноҳкор) бўлади.

Аҳли сунна вал жамоа уламолари гуноҳи кабира қилган мўмин бутунлай миллатдан чиқиб кетадиган кофир бўлмаслигига иттифоқ қилганлар. Чунки куфр иккига бўлинади. Эътиқодий куфр ва амалий куфрға (ёки Исломдан чиқарадиган куфр ва мажозий куфрға). Баъзи бир гуноҳларни оят ва ҳадисларда куфр деб аталиши муболаға тариқасида бўлиб, одамни диндан чиқармайдиган мажозий куфрдир.

Пайғамбаримиз саллаллоҳу алайҳи вассаллам: **“Ла илаҳа иллаллоҳ”** **деган кишидан тийилиш** (унинг моли, обрўси ва жонига талофат етказмаслик)**имоннинг аслидир. Бундай кишини ҳеч бир гуноҳи учун кофир санамаймиз, уни бирор гуноҳ амал сабабли Исломдан чиқармаймиз..”**, - дедилар (И мом Абу Довуд ривояти). Яъни, имон калимасини айтиб, зоҳирида мусулмончиликка амал қилиб турган одамни гуноҳи туфайли Ислом динидан чиқармаймиз.

Бирорни кофир дейиш осон иш эмас. Чунки бу ишнинг орқасидан келиб чиқадиган ҳукмлар ҳам ўта хатарлидир. Пайғамбаримиз саллаллоҳу алайҳи ва саллам: **“Қачон киши ўз биродарига “Эй, кофир” деса, икковларидан бири ўшандай бўлади”**, - деганлар (И мом Бухорий ривояти). Яъни, ҳалиги одам кофир бўлмаса, уни кофир деган одамнинг ўзи кофир бўлади. Чунки мусулмонни кофир дейишнинг ҳукми шу. Бирорни кофир дейишдан олдин бу гап ўзига қайтиши мумкинлигини ўйлаб қўйиш керак бўлади. Зоро, бизнинг ҳозирги замонамизда мусулмонларни тафриқага бўлиб ташлаш ғарази билан гуноҳ амал қилганларни кофирга чиқариш ҳолатлари бутун ислом оламида рўй бермоқда.

Аллоҳ таоло барчаларимизни ўзи рози бўладиган солиҳ амалларга муваффақ этсин ва Ўзи қайтарган катта-кичик гуноҳлардан паноҳида асрасин. Ўзимиз ва оила аъзоларимизни соғлом эътиқодда ҳаёт кечириб боришимизни насиб айласин! Омин!